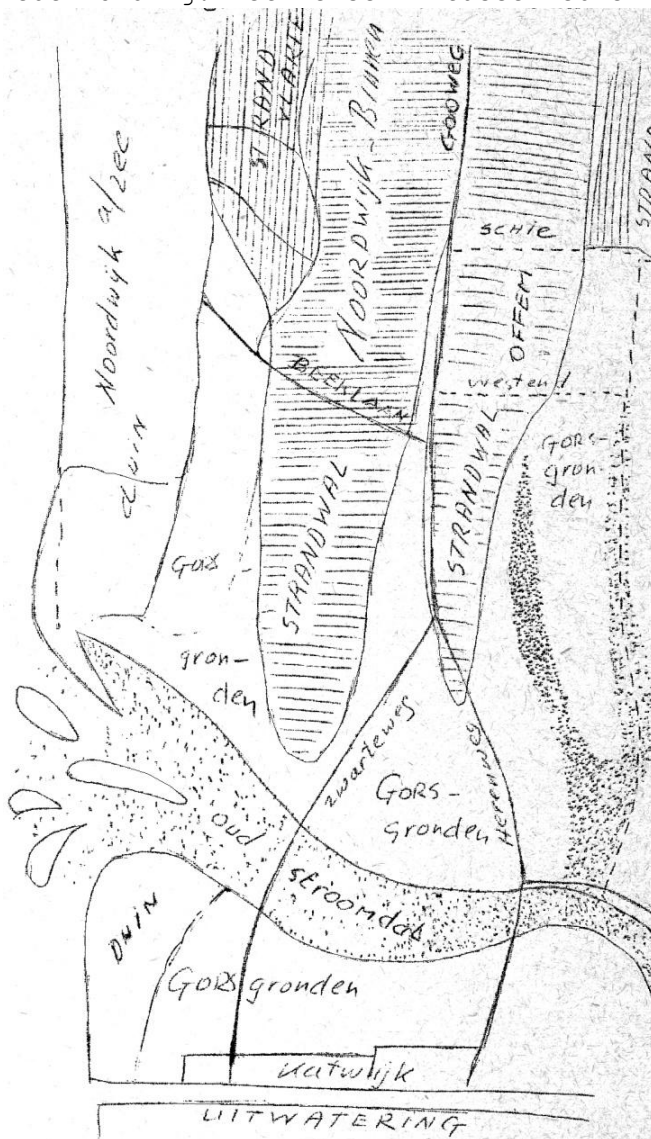

INVENTARISATIE ZUIDDUINEN

ONTSTAAN:

De Zuidduinen hebben een roerige ontwikkeling achter de rug. Geen wonder overigens omdat door de Rijn en de zee diverse keren het landschap is opgebouwd en weer afgebroken. De ene keer werd het landschap door de zee overstroomd en eeuwen later veroverde de rivier het land weer op de zee.

Voor ons is echter het tijdstip zo'n 2500 jaar geleden van belang. De Rijn was toen een traag stromende rivier met een brede monding. Het verschil tussen eb en vloed was gering en de rivier kon grote hoeveelheden zand en slib afzetten, zonder dat dit weer direct door de zee werd meegesleurd. Op de ontstane strandvlakte ontstonden wat duintjes. Achter deze dunne duinenrij werd het landschap gekenmerkt door slikken en schorren dat zich uitstreckte tot even voorbij Noordwijk-Binnen. Tot in Leiden was de invloed van de zee merkbaar. Dergelijke landschappen worden nu nog gevonden in het Waddengebied en in Zeeland. De Slufter op Texel is een wat kleinere uitgave van het landschap dat rond het begin van de jaartelling rond de rijnmond was ontstaan. Door de heersende westelijke winden werden de duinen keurig oost/west afgezet, dit in tegenstelling met de noordduinen waar de duinen zuidwest/noordoost lopen. De rijnmond slibde echter langzaam dicht. In 863 trokken de Noormannen nog via de rijnmond plunderend het binnenland in. Omstreeks 900 mondde de Rijn niet meer bij Katwijk in zee. De Zuidduinen zijn niet overal even oud. In de loop der eeuwen zijn de duinen vanuit het noorden opgerukt totdat omstreeks 900 aansluiting verkregen werd met de duinen ten zuiden van de rijnmond. De oudste resten worden aangetroffen in Dobbelmannduin (\pm 2500-3000 jaar oud). De jongste duinen worden rond de rijnmond gevonden en worden geschat op een ouderdom van 1200-1500 jaar.

WAARDE ZUIDDUINEN

De Zuidduinen zijn enorm kalkrijk. Een stuifgat in de Zuidduinen wordt gekenmerkt door vele hele schelpen. In de Noordduinen zijn door de langere werking van regenwater op de schelpen de restanten in stuifgaten als gruis te vinden. De plantenwereld heeft zich dan ook aan de kalkrijke duinen aangepast. Bomen zijn er praktisch niet te vinden. Alleen aan de binnenduinrand komt wat opgaand hout voor. In beschutte dellen en op de noordhellingen worden wat lichte bosschages gevonden.

De dennebossen zijn in de jaren zestig omgekapt omdat men bang was voor de gevreesde dennescheerder. Een aantal dennen is uit zaad nog opgekomen. Deze dennen staan er zo armetierig en kromgegroeid bij, dat dit niets voorstelt.

De Zuidduinen is een staatsnatuurmonument dat door de Domeinen in 1939 werd aangekocht om zijn unieke plantenwereld. We mogen echt wel trots zijn op dit gebied, dat door de meesten niet zo waardevol wordt geschat.

Er zijn bepaalde planten die massaal voorkomen, zoals grote ratelaar, duinroos, knikkende silene. Minder opvallend maar in grote aantallen komen voor: vlegeltjesbloem, geelhartje en. stijve ogentroost. Zie verder inventarisatie.

BOUW ZUIDDUINEN

Voorwaarden voor het ontstaan van duinen zijn:

- a) constante windrichting
- b) voldoende zand
- c) een langzaam oplopend zandstrand

Blijft zo'n jong duintje wat langer liggen dan normaal, dan zien we al gauw de eerste sprietten van het biestarwegras, door het zand heenkomen. Als het duintje zo hoog is geworden, dat het zelfs bij de zwaarste stormen niet meet wegspoelt, dan verschijnt helm en aan de lijzijde roodzwenkgras.

Daarna wordt de vegetatie al gauw gevarieerder met duindoorn en liguster en verder landinwaarts de berk. Ieder duin is dus begonnen met een begroeiing van

biestarwegras en in de hoge duinen in het binnenland moeten heel diep de restanten hiervan nog te vinden zijn. In de Zuidduinen is dit proces van duinvorming nog goed te zien. Eigenlijk moet ik zeggen, was goed te zien want tijdens de zware najaarsstormen in 1973 is een groot deel van de duinvoet weggeslagen. Het aanvullen met nieuw zand zal wel een paar jaar vergen. Daarna kan pas weer begonnen worden met het vormen van nieuwe duintjes de z.g. voorduintjes.

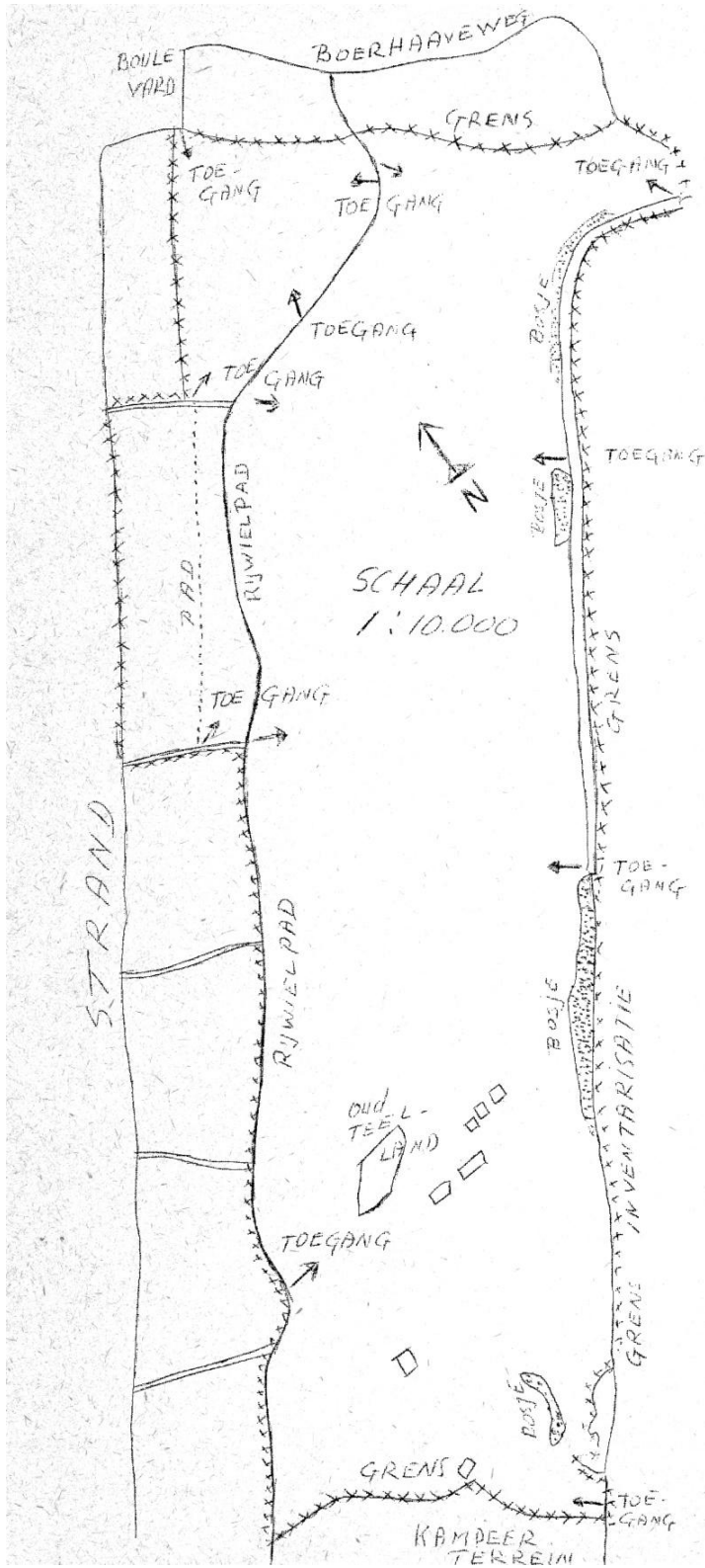
TERREINOMSCHRIJVING

De inventarisatie betreft voornamelijk het terrein van de Domeinen en heeft 2 jaar in beslag genomen. In het noordwesten bij de boulevard bevindt zich een heel merkwaardig terrein waar madeliefje en speenkruid groeit vlak naast de akker-melkdistel, helm en zeeraket. In de oorlog stonden hier veel bunkers die door loopgraven met elkaar verbonden waren. Vermoedelijk zijn veel graszoden gebruikt, zodat deze plantjes daar nu nog steeds voorkomen. Meer naar het zuiden lijkt het wel of de duinen van onder de duinen van de zeereep opduiken. De vegetatiegrens is hier zeer scherp. De helmvegetatie houdt plotseling op en gaat dan over in het normale vegetatiepatroon van de Zuidduinen. De duinen zijn vroeger breder geweest, Door de zee gedeeltelijk weggespoeld en door zand overstoven. U moet het paadje maar eens aflopen om een indruk te krijgen van het merkwaardige contrast.

(zie tekening)

Aan de binnenduinrand komt wat opgaand hout voor. Vooral ten zuiden van de Estec is deze groengordel aardig ontwikkeld. Het toegangspad aan de binnenduinrand is rijk aan een keur van wilde planten. Naast dit pad is een slootje dat door kwel uit de duinen altijd met water staat. Jammer dat het een gedeelte van dit slootje tijdens de aanleg van het wandelpark van de Dr.Mr.W.v.d. Berghstichting is dichtgegooid.

Tegen het kampeerterrein bij Katwijk komt een bosje met wat loofhout voor, dat door de intensieve recreatie zichtbaar achteruit gaat en vervuult.

De oude aardappelveldjes in het zuidelijk deel van de duinen worden niet meer gebruikt en zijn grotendeels door duindoorn overwoekerd. Ook de hoge duinen ter hoogte van de Dr.Mr.W.v.d.Berghstichting worden door een bijzondere plantengroei gekenmerkt. Ook hier hebben grote bunkers gestaan (\pm 10 jaar geleden ingegraven en met helm afgedekt) met een uitgebreid loopgravenstelsel. Deze plaatsen zijn door de bijzondere grondsoort vrij vochtig en zodoende vindt men hier dezelfde planten als in de vochtige berm 15 m. lager. Het grootste gedeelte van de Zuidduinen bestaat uit droge, hoge duinen waar de belangrijkste vegetatie te vinden is op de noordhellingen. Hier is het vrij vochtig omdat uitdroging door de zon niet plaats vindt. Op de zuidhellingen groeit alleen duinaveruit die de soms extreme hoge temperaturen in de zomer niets doet. Omstreeks het middaguur kan in de zomer op een zuidhelling de temperatuur oplopen tot 60-70° C !!!!!

Niet onvermeld mag blijven dat bij iedere toegang aan de landzijde de nodige mesthopen, bollenvuil en huisvuil in ruime mate te vinden zijn.

ALGEMEEN.

De Zuidduinen is een heerlijk terrein, dat door de meesten niet op zijn waarde wordt geschat. De recreatie wordt steeds intensiever en de schade aan de kwetsbare zuidhellingen wordt steeds groter. Door helmbepplanting hoopt men de schade enigermate te beperken.

In 2 jaar intensief inventariseren ben ik nog nooit gecontroleerd op een toegangskaart. Toch ben ik op de raarste tijden in duin geweest, zowel in de week als in het weekend, zowel 's morgens vroeg als 's avonds laat. Een merkwaardige zaak! Toeval.....of wordt er niet gecontroleerd?

Laten we ons wel bewust zijn van de enorme rijkdom die we vlak naast de deur hebben en alles doen om dit staatsnatuurmonument als het nodig is te beschermen.

INVENTARISATIE

Evenals vorig jaar is de inventarisatie opgesteld in volgorde van de families. Gebruikt hiervoor is de Flora van Nederland van Heukels en Van Oostroom.

Ik geef toe dat aan deze opstelling bezwaren kleven, maar ook een lijst waar de planten in alfabetische volgorde voorkomen is niet alles. Voordeel van een alfabetische lijst is dat deze lijst overzichtelijker is. Voordeel van een opstelling in volgorde van de families is dat de planten die tot een bepaalde familie behoren bij elkaar staan.

Voor iedere betere manier houd ik me graag aanbevolen.

Ik dank de heer van Dijk voor de kritische beoordeling en de aanvullingen van deze inventarisatie. Ook hij heeft menig voetstap in de Zuidduinen liggen, zodat deze inventarisatie een vrij nauwkeurig verslag is van de vegetatie.

Ook zal bij iedere plant een indicatie gegeven worden waar deze plant voorkomt en of deze plant zeldzaam of algemeen is.

aaa : zeer algemeen	od. : open duin
aa : algemeen	pl. : plaatselijk
a : vrij algemeen	p : pad
z : vrij zeldzaam	w : weg
zz : zeldzaam	
zzz : zeer zeldzaam	

Paardestaartenfamilie (Equisetaceae)

Equisetum arvense	- heermoes	p.od.a
Equisetum fluviatile	- holpijp	p.zz

(Heermoes komt op het pad zeer algemeen voor.
Holpijp houdt meer van vochtige grond. In het
slootje een aantal exemplaren)

Addertongfamilie (Ophioglossaceae)

Botrychium lunaria	- maanvaren	od.zzz
(dit varentje dat niet groter wordt dan ± 8 cm komt in de Zuidduinen zeer zeld- zaam voor. Niet uitgesloten is dat dit varentje door zijn geringe grootte gemak- kelijk over het hoofd wordt gezien. In de AWL-duinen en De Blink is dit varentje plaat- selijk zeer algemeen)		

Naaktvarenfamilie (Polypodiaceae)

Dryopteris filix-mas	- mannetjesvaren	od.zz
Polypodium vulgare	- gewone eikvaren	od.aaa

Dennenfamilie (Pinaceae)

Pinus nigra ssp.nigra	- Oostenrijkse den	od.a
-----------------------	--------------------	------

Berkenfamilie (Betulaceae)

Betula verrucosa	- ruwe berk	od.zz
------------------	-------------	-------

Wilgenfamilie (Salicaceae)

Populus alba	- witte abeel	od.zz
Populus canescens	- grauwe abeel	od.pl.a
Populus nigra	- zwarte populier	od.pl.a
Populus candicans	- balsempopulier	od.zz
Salix fragilis	- kraakwilg	od.zzz
Salix repens	- kruipwilg	pd.od.aa

Iepenfamilie (Ulmaceae)

Ulmus carpinifolia	- gladde iep	od.zz
--------------------	--------------	-------

Brandnetelfamilie (Urticaceae)

Urtica dioica	- grote brandnetel	p.od.aa
Urtica urens	- kleine brandnetel	p.od.a

Duizendknoopfamilie Ipolygonaceae)

Rumex hydrolapathum	- waterzuring	p.zzz
Rumex crispus	- krulzuring	p.od.z
Rumex obtusifolius	- ridderzuring	p.zz
Rumex acetosella	- schapenzuring	p.od.a
Rumex acetosa	- veldzuring	p.od.aa
Polygonum convolvulus	- zwaluwtong	od.aa
Polygonum dumetorum	- heggeduizendknoop	od.z
Polygonum amphibium	- veenwortel	p.zz
Polygonum lapathifolium ssp.pallidum	- viltige duizendknoop	p.zzz
Polygonum persicaria	- perzikkruid	p.od.aa
Polygonum aviculare ssp.aviculare	- varkensgras	p.od.aa

Ganzevoetfamilie (Chenopodiaceae)

Chenopodium album	- melganzevoet	w.p.zz
Atriplex patula	- uitstaande melde	w.p.z
Salsola kali	- loogkruid	od.z

Posteleinfamilie (Portulacaceae)

Claytonia perfoliata	- klein winterpostelein	od.aaa
----------------------	-------------------------	--------

Anjerfamilie (Caryophyllaceae)

Silene conica	- kegelsilene	od.a
Silene nutans	- nachtsilene	od.aaa
Melandrium noctiflorum	- nachtkoekoeksbloem	p.zzz
Melandrium rubrum	- dagkoekoeksbloem	p.od.a
Melandrium album	- avondkoekoeksbloem	p.od.zz
Stellaria media ssp.media	- vogelmuur	p.od.aa
Stellaria graminea	- grasmuur	od.zz
Cerastium arvense	- akkerhoornbloem	p.od.aa
Cerastium holosteoides ssp. trivale	- gewone hoornbloem	p.od.aa
Cerastium semidecandrum	- zandhoornbloem	p.od.a
Sagina procumbens	- liggende vetmuur	p.zz
Sagina nodosa	- sierlijke vetmuur of Krielparnassia	od.a
Arenaria sepyllifolia	- zandmuur	od.zz
Moehringia trinervia	- drienerfmuur	p.od.a

Wolfsmelkfamilie (Euphorbiaceae)

Euphorbia heliscopia	- kroontjeskruid	p.zzz
----------------------	------------------	-------

Ranonkelfamilie (Ranunculaceae)

Ranunculus ficaria	- speenkruid	p.aa.od.zz
Ranunculus sceleratus	- blaartrekkende boterbloem	p.zz
Ranunculus bulbosus	- knolboterbloem	p.od.a
Ranunculus acris	- scherpe boterbloem	p.od.z
Ranunculus repens	- kruipende boterbloem	p.od.a

Berberisfamilie (Berberidaceae)

Berberis vulgaris	- zuurbes	od.pl.a
Berberis vulgaris var.atropurpurea	-	od.pl.a

Papaverfamilie (Papaveraceae)

Papaver rhoeas	- gewone klaproos	od.p.z
Chelidonium majus	- stinkende gouwe	od.p.a
Fumaria officinalis	- gewone duivekervel	od.pl.a

Kruisbloemfamilie (Cruciferae)

Teesdalia nudicaulis	- klein tasjeskruid	pd.od.zz
Thlaspi arvense	- witte krodde	p.zzz
Cochlearia danica	- deens lepelblad	od.aaa
Alliaria petiolata	- look-zonder-look	p.zz
Sisymbrium officinale	- gewone raket	p.od.z
Sisymbrium altissimum	- hongarse raket	p.zzz
Descurainia sophia	- sofiekruid	p.od.zz
Cakile maritima	- zeeraket	od.aa
Sinapis arvensis	- herik	p.od.a
Diplotaxis tenuifolia	- gewone zandkool	od.pl.aa
Brassica nigra	- zwarte mosterd	p.od.zzz
Barbarea vulgaris	- gewoon barbarakruid	od.zzz
Armoracia rusticana	- mierikswortel	od.pl.z
Rorippa sylvestris	- akkerkers	p.aa
Nasturtium microphyllum	- slanke waterkers	p.aa
Cardamine hirsuta	- kleine veldkers	p.od.aa
Cardamine pratensis ssp.pratensis	- pinksterbloem	p.zz
Capsella bursa-pastoris	- herderstasje	p.od.a
Arabidopsis thaliana	- zandraket	od.a
Arabia hirsuta ssp.hirsuta	- ruige scheefkelk	od.z
Erophila verna	- vroegeling	od.aa

<u>Tamariskfamilie (Tamaricaceae)</u>	- tamarisk	od.zzz
Tamarix pentandra		
<u>Violetjesfamilie (Violaceae)</u>		
Viola canina	- hondsvioletje	od.zz
Viola arvensis	- akkervioletje	pd.zz
Viola tricolor ssp.curtisii	- driekleurig violetje	p.od.aa
<u>Hertshooifamilie (Hypericaceae)</u>		
Hypericum tetrapterum	- gevleugeld hertshooi	p.zz
<u>Vetplantenfamilie (Crassulaceae)</u>		
Sedum acre	- muurpeper	od.aaa
<u>Steenbreekfamilie (Saxifragaceae)</u>		
Saxifraga tridactylitis	- kandelaartje	p.od.aa
Ribes sanguineum	- rode ribes	od.zzz
<u>Rozenfamilie (Rosaceae)</u>		
Rubus caesius	- dauwbraam	p.od.aa
Fragaria vesca	- bosaardbei	od.aa
Potentilla anserina	- zilverschoon	p.aa.od.z
Potentilla reptans	- vijfvingerkruid	p.od.aa
Potentilla recta	- rechte ganzerik	p.zzz
Geum urbanum	- nagelkruid	od.aa
Agrimonia eupatoria	- gewone agrimonie	od.zz
Rosa rubiginosa	- egelantier	od.zz
Rosa canina	- hondsroos	od.zz
Rosa pimpinellifolia	- duinroos	od.aaa
Rosa rugosa	- rimpelroos	od.pl.aa
Crataegus oxyacantha	- tweestijlige meidoorn	od.zzz
Crataegus monogyna	- eenstijlige meidoorn	od.z
Prunus padus	- vogelkers	od.zzz
Prunus serotina	- Amerikaanse vogelkers	od.zz

(De rechte ganzerik heeft niet gebloeid. Deze vrij zeldzame soort heb ik nog nooit bloeiend gezien. Het Rijksherbarium heeft indertijd een exemplaar uit de AWL-duinen voor mij gedetermineerd. Duinroos komt massaal voor, vooral op de vlakke duinen achter de Estec. Op een windstille zonnige morgen is de lucht zelfs bedwelmend van de zoetige rozengeur)

<u>Vlinderbloemfamilie (Papilionaceae)</u>		
Ononis repens var.mite	- kruipend stalkruid	p.od.aa
Medicago lupulina	- hopklaver	p.a.od.z
Trifolium repens	- witte klaver	p.z.od.zz
Trifolium pratense	- rode klaver	p.a
Trifolium arvense	- hazepootje	p.a.od.zz
Trifolium dubium	- kleine klaver	p.a.od.z
Trifolium campestre	- liggende klaver	p.z
Anthyllis vulneraria	- wondklaver	p.od.aa
Lotus uliginosus	- moerasrolklaver	p.zzz
Lotus corniculatus	- gewone rolklaver	p.od.a
Robinia pseudo-acacia	- witte acacia	od.zz
Vicia hirsuta	- ringelwikke	p.zz
Vicia cracca	- vogelwikke	p.a.od.zz
Vicia sepium	- heggewikke	p.zz

Vicia sativa ssp.sativa	- voederwikke	p.a
Vicia sativa ssp.angustifolia	- smalbladwikke	p.od.a
Vicia lathyroides	- lathyruswikke	p.od.zz
Lathyrus pratensis	- veldlathyrus	p.a.od.zzz
<u>Duindoornfamilie (Elaeagnaceae)</u>		
Hippophae rhamnoides	- duindoorn	p.od.aa
<u>Kattestaartfamilie (Lythraceae)</u>		
Lythrum salicaria	- kattestaart	p.zz
<u>Teunisbloemfamilie (Onograceae)</u>		
Epilobium palustre	- moerasbastaardwederik	p.zz
Chamaenerion angustifolium	- wilgeroosje	od.aaa
Oenothera biennis	- gewone teunisbloem	od.aaa
Oenothera erythrosepala	- grote teunisbloem	p.w.zz

Na het kappen van de grote dennebossen in het noordelijk deel van de Zuidduinen kwam gewone teunisbloem en wilgeroosje massaal op. Door het droge en koude zomerweer heeft de bloei weinig te betekenen gehad. De meeste planten zijn verdroogd.

<u>Kaasjeskruidfamilie (Malvaceae)</u>		
Malva neglecta	- klein kaasjeskruid	p.od.z
<u>Vlasfamilie (Linaceae)</u>		
Linum catharticum	- geelhartje	od.aa
<u>Ooievaarsbekfamilie (Geraniaceae)</u>		
Geranium pusillum	- kleine ooievaarsbek	p.od.z
Geranium molle	- zachte ooievaarsbek	p.od.a
Geranium robertianum	- robertskruid	od.z
Erodium cicutarium ssp.cicutarium	- reigersbek	p.od.aa
Erodium cicutarium dunense	- duinreigersbek	p.od.aa
Erodium glutinosum	- kleverige reigersbek	p.od.a
<u>Vleugeltjesbloemfamilie (Polygalaceae)</u>		
Polygala vulgaris	- gewoon vleugeltjesbloem	od.aaa
<u>Esdoornfamilie (Aceraceae)</u>		
Acer pseudoplatanus	- gewone esdoorn	od.pl.a
Acer platanoides	- noordse esdoorn	od.pl.a
Acer rubrum	- rode esdoorn	od.zz
Acer campestre	- spaanse aak	od.zz
<u>Kardiriaalmutsfamilie (Celastraceae)</u>		
Euonymus europaeus	- wilde kardinaalsmuts	od.zz
<u>Klimopfamilie (Araliaceae)</u>		
Hedera helix	- klimop	p.zz

Schermbloemfamilie (Umbelliferae)

Eryngium maritimum	- blauw zedistel	od.a
Anthriscus sylvestris	- fluitekruid	p.a.od.z
Anthriscus caucalis	- fijne kervel	od.zz
Torilis japonica	- hegedoornzaad	p.zz
Bunium bulbocastanum	- aardkastanje	od.zzz
Pimpinella saxifraga	- kleine bevernel	od.a
Aegopodium podagraria	- zevenblad	p.z.
Sium erectum	- kleine watereppe	p.aa
Aethusa cynapium	- hondspeterselie	od.pl.zzz
Heracleum sphonylium	- bereklauw	p.w.zz
Daucus carota	- peen	p.w.od.aa
Pastinaca sativa	- pastinaak	p.od.aaa

Volgens het rapport "zeldzame Nederlandse Plantensoorten komt de aardkastanje sinds 1950 niet meer in de Zuidduinen voor.

In 1969 heeft de heer van Dijk op een Noordhelling nog een 20-tal exemplaren gevonden. Naar alle waarschijnlijkheid heb ik achter de Estec ook een exemplaar gevonden. In 1975 zal dit nader gecontroleerd worden.

Hondspeterselie vond ik op een hoop vuilnis dat midden in duin was neergegooid.

Sleutelbloemfamilie (Primulaceae)

Lysimachia vulgaris	- gewone wederik	p.zz
Anagallis arvensis ssp.arvensis	- rood guichelheil)	w.z

Windefamilie (Convolvulaceae)

Convolvulus arvensis	- akkerwinde	p.od.a
Calystegia sepium	- haagwinde	p.zz
Calystegia soldanella	- zeewinde	od.pl.a

Volgens rapport "Zeldzame Nederlandse Plantesoorten" komt de zeewinde maar op een paar plaatsen in Noordwijk in de zeereep voor.

Ruwbladigen (Boraginaceae)

Cynoglossum officinale	- hondstong	p.w.od.aa
Myosotis stricta	- voorjaars-vergeet-mij-nietje	od.zzz
Myosotis arvensis	- middelst-vergeet-mij-nietje	p.od.a
Myosotis ramosissima	- ruw-vergeet-mij-nietje	p.od.aaa
Echium vulgare	- slangekruid	p.w.od.a
Lycopsis arvensis	- kromhals	p.w.od.a
Symphytum officinale	- smeewortel	p.w.zz

Nachtschadefamilie (Solanaceae)

Lycium barbarum	- boksdooen	od.pl.zz
Solanum dulcamara	- bitterzoet	p.od.a
Solanum nigrum	- zwarte nachtschade	p.od.a

Hondsroos

Helmkruidfamilie (Scrophulariatafloeae)

Verbascum thapsus	- koningskaars	od.zzz
Linaria vulgaris	- vlasbekje	od.z
Veronica catenata	- rode waterereprijs	p.z
Veronica chamaedrijs	- gewone ereprijs	p.od.a
Veronica arvensis	- veldereprijs	p.od.a
Veronica hederifolia	- klimopereprijs	p.od.a
Veronica persicaria	- grote ereprijs	p.zzz
Veronica agrestis	- akkerereprijs	p.od.z
Veronica officinalis	- mannetjesereprijs	p.od.a
Euphrasia odontites	- rode ogentroost	od.pl.aa
Euphrasia officinalis	- stijve ogentroost	od.aa
Rinanthus serotinus	- grote ratelaar	p.od.aaa

Grote ratelaar komt massaal voor. Tijdens de bloei in juni is het gehele duin geel van de miljoenen planten. Als de planten uitgebloeid zijn en het zaad rijp is, ratelen de zaadjes bij een beetje wind in de zaad-doosjes. Het geluid doet denken of er stuifzand tussen de planten ritselt.

Bremraapfamilie (Orobanchaceae)

Orobanche purpurea	- blauwe bremraap	od.zzz
Orobanche caryophyllacea	- walstrobremraap	od.z
Orobanche picridis	- bitterkruidbremraap	od.aaa

Bitterkruidbremraap komt zeer veel voor. Het is geen zeldzaamheid als 4-5 bitterkruidbremrapen parasiteren op 1 bitterkruid.

Blauwe bremraap, die op duizendblad parasiteert, is zeer zeldzaam. In het noordelijk deel nabij de boulevard een paar exemplaren gevonden.

In 1970 heeft de heer van Dijk dichtbij het einde van de boulevard ± 15 exemplaren gevonden.

Lipbloemenfamilie (Labiatae)

Satureja acinos	- steentijm	od.pl.a
Thymus pulegioides	- grote wilde tijm	p.od.aaa
Mentha aquatica	- watermunt	p.z
Glechoma hederacea	- hondsdrif	p.od.aa
Prunella vulgaris	- brunel	p.zz
Ballota nigra ssp.foetida	- stinkende ballote	p.a
Stachys palustris	- moerasandoorn	od.pl.z
Lamium amplexicaule	- hoenderbeet	p.a
Lamium purpureum	- paarse dovenetel	p.a
Lamium album	- witte dovenetel	p.a.od.z
Galeopsis tetrahit	- gewone hennepnetel	od.pl.zz
Teucrium scorodonia	- valse salie	od.z

Weegbreefamilie (Plantaginaceae)

Plantago coronopus	- hertshoornweegbree	od.pl.z
Plantago lanceolata	- smalle weegbree	p.od.aaa
Plantago major	- grote weegbree	p.a,od.z

Olijffamilie (Oleaceae)

Ligustrum vulgare	- wilde liguster	p.od.aa
-------------------	------------------	---------

Walstrofamilie (Rubiaceae)

Galium aparine	- kleeftkruid	o.od.a
Galium palustre	- moeraswalstro	p.zz
Galium verum	- echt walstro	od.a
Galium hercynicum	- liggend walstro	od.z
Galium mollugo ssp.mollugo	- glad walstro	od.a
Galium x ochroleucum	- geelwit walstro	od.pl.zz

Kamperfoelifamilie (Caprifoliaceae)

Sambucus nigra	- gewone vlier	od.z
Viburnum opulus	- gelderse roes	od.zz
Lonicera periclymenum	- wilde kamperfoelie	od.z

Valeriaanfamilie (Valerianaceae)

Valeriana officinalis	- echte valeriaan	od.a
Valerinella locusta	- veldsla	od.zzz

Kaardebolfamilie (Dipsacaceae)

Knautia arvensis	- beemdkroon	od.aa
------------------	--------------	-------

Komkommerfamilie (Cucurbitaceae)

Bryonia dioica	- heggerank	p.od.a
----------------	-------------	--------

Klokjesfamilie (Campanulaceae)

- zandblauwtje	od.a
----------------	------

Composietenfamilie (Compositae)

Eupatorium cannabinum	- koninginnekruid	p.zz
Bellis perennis	- madeliefje	p.z.od.zz
Erigeron canadensis	- canadese fijnstraal	w.p.od.z
Erigeron acer	- scherpe fijnstraal	od.zz
Ambrosia artemisiifolia	- alsemambrosia	w.pl.a
Galinsoga parviflora	- klein knopkruid	p.zz
Matricaria recutita	- echte kamille	p.z
Matricaria matricarioides	- schijfkamille	p.z
Achillea millefolium	- duizendblad	p.od.aa
Artemisia vulgaris	- bijvoet	p.a
Artemisia lloydii	- duinaveruit	p.od.aaa
Tussilago farfara	- klein hoefblad	p.a
Senecio jacobaeae	- jacobskruiskruid	od.zzz
Senecio jacobaeae var.flosculosus	- jacobskruiskruid	p.od.aa
Senecio vulgaris	- klein kruiskruid	p.od.a
Senecio viscosus	- kleverig kruiskruid	w.zz
Carlina vulgaris	- driedistel	od.zz
Arctium pubens	- gewone klis	p.od.zz
Carduus nutans	- knikkende distel	od.pl.zz
Carduus crispus	- kruldistel	od.p.zz
Cirsium vulgare	- speerdistel	p.od.zz
Cirsium arvense	- akkerdistel	p.od.a
Centaurea pratensis	- gewoon knoopkruid	p.od.a
Lapsana communis	- akkerkool	p.zz
Hypochaeris radicata	- gewoon biggekruid	p.od.a
Leontodon nudicaulis	- thrincia	p.od.a
Leontodon autumnalis	- herfstleeuwentand	p.od.aa
Ficris hieracioides	- echt bitterkruid	p.od.aaa
Tragopogon pratensis ssp.minor	- kleine morgenster	p.zzz
Tragopogon pratensis ssp.pratensis	- grote morgenster	p.od.zz

Taraxacum erythrospermum	- duinpaardebloem	p.od.a
Taraxacum officinale	- gewone paardebloem	p.od.a
Sonchus oleraceus	- gewone melkdistel	p.z
Sonchus asper	- brosse melkdistel	p.w.z
Sonchus arvensis	- akkermelkdistel	p.od.aa
Mycellis muralis	- muursla	p.lx
Crepis capillaris	- klein streepzaad	p.od.z
Hieracium pilosella	- muizeoor	p.od.aa
Hieracium umbellatum	- schermhavikskruid	p.od.a

Duinaveruit komt massaal voor op de zuidhellingen. Kan goed tegen droogte en hitte. Deze plant is in Noordwijk beter bekend als duinpest.

Jacobskruiskruid komt hier normaal voor zonder straalbloemen. Voorbij Katwijk naar het zuiden toe neemt het aantal planten met straalbloemen toe. In het Heen komen beide planten op braakliggende terreinen regelmatig voor.

Leliefamilie (Liliaceae)

Allium vineale	- kraailook	p.od.a
Allium oleraceum	- Moeslook	od.pl.zz
Tulipa gesneriana	- tulp	p.z
Asparagus officinalis	- asperge	od.a
Asparagus officinalis var.prostatus	- liggende asperge	od.z
Polygonatum odoratum	- duinsalomonszegel	p.od.aaa
Convallaria majalis	- lelietje-der-dalen	od.pl.aa

De tulpen betreffende verwilderde exemplaren uit bollenvuilhopen bij de ingangen.

Narcissenfamilie (Amaryllidaceae)

Narcissus poëticus	- witte narcis	p.od.pl.a
Narcissus pseudonarcissus ssp.minor	- trompetnarcis	p.od.pl.a

Lissenfamilie (Iridaceae)

Iris pseudocorus	- gele lis	p.zz
------------------	------------	------

Russenfamilie (Juncaceae)

Juncus effusus	- pitrus	p.a
Juncus bufonius	- greppelrus	p.od.a
Luzula campestre	- gewone veldbies	p.od.aa
Carex hirta	- ruige zegge	p.od.aa
Carex arenaria	- zandzegge	p.od.aa

Grassenfamilie (Graminaceae)

Bromus mollis	- zachte dravik	p.od.a
Bromus hordeaceus	- gerstdravik	p.od.aaa
Bromus tectorum	- zwenkdravik	p.od.a
Festuca rubra	- rood zwenkgras	od.aa
Poa annua	- straatgras	p.od.a
Poa pratensis	- Veldbeemdgras	p.od.a
Dactylis glomerata	- kroppaar	p.od.z
Lolium perenne	- engels raaigras	p.zz
Elytrigia repens	- kweek	p.od.aa
Elytrigia juncea	- biestarwegras	od.a
Elytrigia pungens	- strandkweek	od.a

<i>Elymus arenarius</i>	- zandhaver	od.pl.aaa
<i>Hordeum murinum</i>	- kruipertje	p.a
<i>Phragmites australis</i>	- riet	p.a
<i>Arrhenatherum elatius</i>	- frans raaigras	p.od.z
<i>Koeleria cristata</i>	- fakkelgras	od.a
<i>Helictotrichon pubescens</i>	- zachte haver	p.od.a
<i>Holcus lanatus</i>	- echte witbol	p.od.z
<i>Holcus mollis</i>	- zachte witbol	o.p.a
<i>Aira praecox</i>	- paashaver	p.od.a
<i>Corynephorus canescens</i>	- buntgras	od.z
<i>Calamagrostis epigejos</i>	- duinriet	od.zz
<i>Ammophila arenaria</i>	- helm	od.aaa
<i>Agrostis canina</i>	- kruipend struisgras	p.od.a
<i>Agrostis stolonifera</i>	- fioringras	p.od.a
<i>Agrostis tenuis</i>	- gewoon struisgras	p.od.a
<i>Alopecurus pratensis</i>	- grote vossestaart	p.od.zz
<i>Alopecurus geniculatus</i>	- geknikte vossestaart	p.od.a
<i>Phleum arenarium</i>	- zanddoddegras	od.aa
<i>Phleum pratense</i>	- timotheegras	p.z
<i>Anthoxanthum odoratum</i>	- reukgras	p.od.a
<i>Milium scabrum</i>	- ruw gierstgras	p.od.z
<u>Orchideeënfamilie (Orchidaceae)</u>		
<i>Epipactis helleborine</i>	- breedbladige wespenorchis	od.zz
<i>Anacamptis pyramidalis</i>	- hondskruid	od.zzz
<i>Listera ovata</i>	- grote keverorchis	od.lx

Hondskruid is een prachtige orchidee die buiten de Zuidduinen alleen nog maar bij Castricum voorkomt. De vindplaatsen in Zuid-Limburg Hondskruid, dat vroeger in Zuid-Limburg veel voor kwam, is vermoedelijk daar verdwenen. Geschat wordt dat in de hele Zuidduinen (+ 130 ha) 100-150 exemplaren groeien. Wel een zaak om daar uiterst zuinig op te zijn. Het aantal bij Castricum wordt geschat op + 300, zodat het gehele Nederlandse areaal op 400-500 planten wordt geschat. De plant leeft gelukkig zeer verborgen en als men de juiste biotoop niet kent, is het vinden van deze orchidee louter toeval. Vindt u er een laat hem staan. In een herbarium wordt deze plant vuil donkerbruin, zodat men er niets aan heeft. Fotografeer liever de plant, maar pas op dat u geen jonge exemplaren vertrapt. Van de grote keverorchis is in 1972 slechts 1 exemplaar gevonden. Het is niet bekend of deze plant in 1973/1974 is teruggevonden.

E.Aartse

Literatuur

Flora van Nederland 16 e druk
Heukels en van Oostroom uitg. Wolters-
Noordhoff NV 1970

De Bodemkartering van Nederland deel XI
De Bloembollenstreek door Dr.K.v.d.Meer
Uitgave van Ministerie van Landbouw e.v.

Zeldzame Nederlandse plantesoorten door
A.J.Quené-Boterenbrood en J.Mennema
Provinciale Waterstaat Zuid-Holland 1973

Wilde planten deel I
Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten

